

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Διδαγμένο κείμενο
Πλάτωνος Πρωταγόρας (514a – c)

A1. Σ' αυτή λοιπόν την περίπτωση ο καθένας θυμώνει με τον καθένα και τον συμβουλεύει, επειδή δηλαδή κατά τη γνώμη του (η αρετή) μπορεί να αποκτηθεί με επιμέλεια και μάθηση. Αν πράγματι θέλεις, Σωκράτη, να καταλάβεις τι τέλος πάντων σημαίνει το να τιμωρεί (κάνεις) αυτούς που αδικούν, αυτό το ίδιο θα σε διδάξει ότι οι άνθρωποι τουλάχιστον νομίζουν πως είναι δυνατό να αποκτηθεί η αρετή. Γιατί κανένας δεν τιμωρεί αυτούς που αδικούν έχοντας το νου του σ' αυτό και εξαιτίας αυτού, επειδή δηλαδή έκανε κάποιος ένα αδίκημα, εκτός αν κάποιος εκδικείται απερίσκεπτα, όπως ακριβώς ένα θηρίο· και αυτός που επιχειρεί να τιμωρεί σύμφωνα με τη λογική δεν τιμωρεί για το αδίκημα που έχει γίνει – γιατί δε θα μπορούσε να κάνει να μην έχει συμβεί αυτό βέβαια που έγινε – αλλά για το μέλλον, για να μην αδικήσει πάλι ούτε αυτός ο ίδιος ούτε άλλος που είδε ότι αυτός τιμωρήθηκε. Και εφόσον έχει τέτοια σκέψη, πιστεύει ότι η αρετή είναι δυνατό να διδαχτεί για αποτροπή βέβαια τιμωρεί. Αυτή λοιπόν τη γνώμη έχουν όλοι, όσοι ακριβώς τιμωρούν και στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή.

(Μονάδες 10)

B1. Σελίδα 57 του σχολικού βιβλίου: “ Τέλος έχουμε τη μέθοδο... να οδηγήσει στην αλήθεια” .

(Μονάδες 10)

B2. Στο χωρίο αυτό ο Πρωταγόρας απορρίπτει τον εκδικητικό χαρακτήρα της ποινής. Κατά τη γνώμη του, η αντεκδίκηση και η ανταπόδοση δεν έχει καμία σχέση με τον άνθρωπο, ταιριάζει μόνο στα θηρία. Χαρακτηρίζει παράλογη, εκτός λογικής (αλόγιστως τιμωρείται) την τιμωρία που αποσκοπεί στην εκδίκηση.

Η τιμωρία που έχει ως χαρακτηριστικό τη λογική (έλλογη τιμωρία) δεν αποσκοπεί στη διόρθωση του παρελθόντος – το παρελθόν δεν αποτελεί το πεδίο δράσης της- γιατί κάτι τέτοιο είναι αδύνατο. Τα αδικήματα που συνέβησαν στο παρελθόν είναι οριστικά, αμετάκλητα και μη αναστρέψιμα (ού γάρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θείη). Η έλλογη τιμωρία θα αναιρούσε το όνομά της, αν απέβλεπε στην ανατροπή του παρελθόντος. Γι' αυτό ακριβώς έχει ως στόχο και ως πεδίο δράσης τα μέλλον. Αποβλέπει λοιπόν:

α) στο σωφρονισμό αυτού που διέπραξε το αδίκημα, ώστε στο μέλλον να μην το επαναλάβει και να υιοθετήσει τη συμπεριφορά που είναι σύμφωνη με τις αντιλήψεις της κοινωνίας. (ίνα μη αὔθις ἀδικήση μήτε αὐτὸς οὔτος).

β) στον παραδειγματισμό των άλλων, οι οποίοι, βλέποντας την ποινή που επιβάλλεται στο δράστη ενός αδικήματος, αποτρέπονται από αντίστοιχες πράξεις στο μέλλον.

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι, κατά την άποψη του Πρωταγόρα, η ποινή έχει παιδευτικό ρόλο εφόσον στοχεύει στη βελτίωση της συμπεριφοράς του δράστη και των υπολοίπων. Ο σωφρονισμός και ο παραδειγματισμός δίνουν πραγματική ουσία στην επιβολή ποινών, οι οποίες διαφορετικά μοιάζουν με εξάρσεις πάθους και εκδικητικής μανία, ορμώμενες από τα κατώτερα ένστικτα της ανθρώπινης φύσης. Η απόρριψη της αντίληψης για ανταπόδοση του κακού και η υιοθέτηση του αποτρεπτικού χαρακτήρα της ποινής καθιστούν τον Πρωταγόρα κήρυκα πρωτοποριακών ιδεών για την εποχή του. Οι ιδέες του όμως δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα της εποχής. Οι καινοτόμες αντιλήψεις που εκφράζει ο σοφιστής δεν είχαν ωριμάσει ακόμα, με αποτέλεσμα οι νομικοί κώδικες των λαών να επιβάλουν ποινές αποβλέποντας στην εκδίκηση, την ανταπόδοση και την ικανοποίηση του αδικηθέντος.

(Μονάδες 15)

B3. Η πρώτη θέση φανερώνει την υπαιτιότητα του ατόμου για τις άδικες πράξεις. Ο ίδιος ο άνθρωπος και όχι κάποιος εξωτερικός - εξωατομικός παράγοντας είναι η αιτία της άδικης συμπεριφοράς. Αυτό συνεπάγεται ότι η βελτίωση της είναι ευθύνη του ίδιου, εξαρτάται από την ατομική βούληση και προσπάθεια. Ορθά, λοιπόν, επιβάλλονται ποινές σε όσους αδικούν, αφού τους ίδιους βαραίνει η ευθύνη τόσο της άδικης πράξης όσο και της υιοθέτησης μιας κοινωνικά αποδεκτής συμπεριφοράς. Με βάση το σκεπτικό αυτό η ποινή ασκεί παιδευτικό ρόλο, διότι αποβλέπει στο να διδάξει το δράστη ενός αδικήματος ώστε να τροποποιήσει τη συμπεριφορά του προς το καλύτερο, προς το ηθικότερο.

Η σωφρονιστική αυτή προσπάθεια έρχεται σε πλήρη συμφωνία με την άποψη για το διδακτό της αρετής. Αν αυτή δε διδασκόταν, οι παραπάνω θέσεις δε θα ευσταθούσαν, γιατί θα σήμαινε ότι κάποιος είναι καλός ή κακός από τη φύση του. Τότε όμως θα ήταν αδύνατο να αλλάξει, άρα δε θα ήταν υπεύθυνος για τη αδικία ούτε θα μπορούσε να του επιβληθεί ποινή.

(Μονάδες 15)

B4.α)

κτήμα: κτητής
θέση: νουθετεῖ
νους: διανοεῖται
σύμβουλος: συμβουλευόντος
φανερός: φαίνεται

(Μονάδες 5)

B4. β) σκυτοτόμος: < σκῦτος (= δέρμα) + τόμος (< τέμνω)
προτομή, επίτομος, τομογράφος, έντομο, ανατομία

(Μονάδες 5)

Γ' Αδίδακτο Κείμενο **Θουκιδίδου Ιστορία Β-63**

Γ1. Είναι λογικό την τιμή που έχει η πόλη ασκώντας ηγεμονία, για την οποία όλοι χαίρεστε, να την υπερασπίζετε και να μην αποφεύγετε τις θυσίες, αλλιώς να μην επιδιώκετε και τις τιμές. Ούτε να νομίζετε ότι αγωνίζεστε για ένα μόνο, την ελευθερία αντί της υποδούλωσης, αλλά και για να μη στερηθείτε την ηγεμονία και για τους κινδύνους από αυτούς που εξουσιάζετε. Από αυτήν (την ηγεμονία) δε είναι δυνατό να παραιτηθείτε και αν ακόμη κάποιος από φόβο στις κρίσιμες στιγμές και επειδή προτιμάει την ησυχία το πρότεινε για ανδραγάθημα· διότι ήδη την ασκείτε σαν τυραννίδα, την οποία βέβαια θεωρείτε άδικο να απαιτήσει κανείς, επικίνδυνο όμως να την αφήσει. Αμέσως λοιπόν αυτοί θα κατέστρεφαν την πόλη αν έπειθαν και άλλους, ακόμη και να κατοικούσαν κάπου μόνοι τους αυτόνομοι. Διότι η ησυχία δεν διαφυλάσσεται αν δε συνοδεύεται από αγωνιστικότητα και δε συμφέρει σε μία πόλη που ηγεμονεύει, αλλά σε μία που είναι υποταγμένη να ζει με ασφάλεια υπόδουλη.

(Μονάδες 20)

Γ2. α.

φεύγειν: φευξοῖο / φεύξοιο
νομίσαι: νομιεῖν
δεδιώς: δεισόμενος → δείσας
έκστηναι: έκστηθι
έκστησον

(Μονάδες 6)

Γ2. β. ἀρχούση πόλις: αιτιατική ενικού: τήν ἄρχουσαν πόλιν
γενική πληθυντικού: τῶν ἀρχουσῶν πόλεων
δοτική πληθυντικού: ταῖς ἄρχούσας πόλεις
αιτιατική πληθυντικού: τὰς ἄρχουσας πόλεις

(Μονάδες 4)

Γ3. α.

α) πεῖσαντες → υποθετική μετοχή

Ανάλυση:

Υπόθεση: εἰ πείσειαν

Απόδοση: ἂν ἀπολέσειαν ἂν

} Απλή σκέψη του λέγοντος

β) μή τεταγμένον → υποθετική μετοχή

Ανάλυση:

Υπόθεση: εἰ μὴ τάσσεται

Απόδοση: οὐ σώζεται

} Πραγματικό

(Μονάδες 6)

Γ3. β.

αυτόνομοι: επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος.

λαβεῖν: τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση ἄδικον εἶναι.

ἀρχῆς: γενική αντικειμενική στο στερήσεως

ῶν: ἔλξη του αναφορικού από το τούτων αντί της αιτιατικής οὗς ως αντικείμενο στο ρήμα ἀπήχθεσθε.

(Μονάδες 4)

Καλά Αποτελέσματα!
Γιώργος Σαριδάκης
Φιλολόγος